

Bylo to v zimě a na hoře Olivetské bylo strašlivé chladno. Přes úzkou rozsedlinu údolí Kedron vanul pach kouře, kadidla a hořících obětín z jeruzalémského chrámu a mísil se s vůní terpentýnové pryskyřice stromů rostoucích na svazcích hory. Na otevřeném svahu, jen malý kus cesty pod vesnicí Betpagé, spala obrovská obchodní karavana patřící Patrosovi z Palmyry.

Hodina pokročila a dokonce i oblíbený hřebec tohoto velkého obchodníka přestal okusovat nízké pistácie a uložil se do měkkého živého plotu z vavřínových keřů.

Za dlouhou řadou ztichlých stanů se kolem čtyř letitých oliv kroutila silná konopná lana. Tvořila čtvercovou ohradu okolo beztvarých siluet velbloudů a oslů, choulících se k sobě, aby se navzájem hřáli. Kromě dvou strážných, kteří hlídali vozy s nákladem, se v celém táboře pohyboval jen dlouhý stín vrhaný na stěnu velkého Patrosova stanu z kozí srsti.

Uvnitř přecházel hněvivě sem a tam Patros, chvílemi se zastavoval, mračil se a potřásl hlavou směrem k mladíkovi klečícímu v bázni u vchodu do stanu. Konečně složil své bolavé tělo na zlatem protkávanou rohož a kývl na hochu, aby přistoupil blíž.

„Byl jsi vždycky jako můj vlastní, Hafide. Tvá zvláštní žádost mě zmátla a uvedla do rozpaků. Nejsi snad spokojen se svou prací?“

Chlapec upíral oči na rohož. „Ne, pane.“

„Možná, že s tím, jak se naše karavany neustále zvětšují, stal se pro tebe úkol starat se o všechna zvířata příliš těžký.“

„To ne, pane.“

„Pak tedy buď tak hodný a zopakuj mi svoji žádost. A taky mi vlastními slovy vysvětli důvody, které tě k něčemu tak neobvyklému vedly.“

„Toužím po tom prodávat vaše zboží, nebýt jen chlapcem, který se stará o velbloudy. Toužím zlepšit své ubohé nízké postavení. Jako chlapec od velbloudů nejsem nic, ale jako váš obchodník mohu získat bohatství a úspěch.“

„Jak to víš?“

„Často jsem vás slyšel říkat, že při žádném jiném řemesle nebo povolání nemá člověk větší příležitost povznést se z chudoby k velkému bohatství, než když se stane obchodníkem.“

Patros začal přikyvovat, ale pak si to rozmyslel a pokračoval v otázkách: „A ty si myslíš, že bys byl schopen prodávat jako ostatní?“

Hafid se na starce pátravě zadíval a odpověděl: „Mnohokrát jsem vyslechl, jak si vám Caleb stěžuje na smůlu, která zavinila, že nic neprodal, a nejednou jsem slyšel, jak mu připomínáte, že každý, kdo by se snažil naučit zásadám a zákonům prodeje, dokázal by zakrátko prodat všechno zboží z vašeho skladiště. Když věříte, že by si ty zvláštní znalosti dokázal osvojit Caleb, kterému každý nadává do bláznů, nemohl bych se jim naučit i já?“

„A kdyby sis jej osvojil, co by bylo pak tvým životním cílem?“

Hafid zaváhal a potom řekl: „Po celé zemi se stále říká, že jste velký obchodník.“

A já mám ctížádost být ještě větší, než vy, stát se nejslavnějším kupcem, nejbohatším člověkem

a největším obchodníkem na celém světě!“

Patros se opřel a zahleděl se do mladé, tmavé tváře. Z mladíkova oděvu byl sice cítit pach zvířat, ale v jeho způsobech nebylo mnoho skromnosti. „A jak s tím vším velkým bohatstvím a obrovskou mocí, kterou s sebou jistě přináší, naložíš?“

„Tak jako vy. Má rodina dostane ty nejlepší věci, jaké na světě jsou, a o zbytek se rozdělím s těmi, kteří trpí nouzí.“

Patros zavrtěl hlavou. „Můj synu, bohatství by nikdy nemělo být tvým životním cílem. Tvá slova jsou výmluvná, ale jsou to jen slova. Skutečné bohatství se nenachází v měšci, ale v srdci.“

„Copak vy nejste bohatý, pane?“ nedal se Hafid odbýt.

Stařec se usmál nad tou smělostí. „Pokud jde o hmotné bohatství, Hafide, je mezi mnou a posledním žebrákem od Herodova paláce jediný rozdíl. Žebrák myslí jen na své příští jídlo a já zase jen na jídlo, které bude mým posledním. Můj synu, neusiluj o bohatství a nedři se pouze proto, abys byl bohatý. Usiluj raději o štěstí, o to, abys byl milován a sám miloval a abys získal duševní klid a vyrovnanost.“

Hafid však nepřestával naléhat: „Toho přece nelze dosáhnout bez zlata. Kdo může žít v chudobě a mít při tom klid v duši? Jak může být člověk šťastný s prázdným žaludkem? Vy sám jste řekl, že bohatství je dobré, když přináší radost druhým. Proč tedy má snaha zbohatnout není správná? Chudoba může být výsadou a dokonce i způsobem života pro mnicha na poušti, protože ten musí krmit jen sám sebe a uspokojovat pouze svého boha, ale já považuji chudobu za projev malých schopností nebo malé ctižádosti. Mně neschází jedno ani druhé!“

Patros se zamračil. „Z čehopak tohle náhlé vzplanutí ctižádosti pochází? Mluvíš o tom, jak uživit rodinu, ale přitom žádnou nemáš, leda mne, který jsem tě přijal za vlastního, když tví rodiče zemřeli na mor.“

Hafidova pleť ztmavlá od slunce nedokázala zakrýt náhlý ruměnc na tvářích. „Když jsme cestou sem tábořili v Hebronu, potkal jsem tam Kalneášovu dceru. A ona... ona...“

„Ohó, takhle se věci mají! Nebyly to vznešené ideály, ale láska, co z mého ošetřovatele velbloudů udělala mocného bojovníka, připraveného bojovat proti celému světu. Kalneáš je velice bohatý. Jeho dcera a kluk od velbloudů? To nikdy! Ale jeho dcera a mladý, bohatý a hezký kupec – to už je jiná! Tak dobře, můj mladý bojovníku, pomohu ti začít dráhu obchodníka.“

Mladík padl na kolena a uchopil Patrosův plášť. „Pane, pane! Jakými slovy mám vyjádřit své díky?“

Patros se Hafidovi vyprostil a odstoupil od něj. „Radil bych ti zdržet se zatím díky. Jakákoli pomoc, kterou ti poskytnu, bude jen zrnkem písku ve srovnání s horou, kterou musíš pohnout ty sám. Tvá žádost dnes večer mě potěšila, protože v tvých očích hoří plamen ctižádosti a tvář ti září touhou. Tak to má být, musíš však ještě podat důkaz, že jsi nemluvil do větru.“

„Čím mám začít?“

„Ráno se ohlásíš Silviovi u vozů se zbožím. Ten ti vydá jeden z našich nejlepších bezešvých plášťů. Na vnitřní straně u lemu najdeš vyšitou malou hvězdu. To je značka Toly, v jehož dílně se vyrábějí nejlepší pláště na světě. Vedle hvězdy je moje značka, kruh ve čtverci. Obě značky znají a uznávají po celé zemi a těchto plášťů jsme prodali už mnoho tisíc. Vezmeš si plášť a osla a za úsvitu se vydáš do Betléma, městečka, kterým jsme s karavanou projížděli cestou sem. Žádný z našich kupců v něm nikdy nebyl. Tvrdí, že je to ztráta času, protože obyvatelé jsou velmi chudí. Zůstaneš v Betlémě tak dlouho, dokud plášť neprodáš.“

Patros něžně položil ruku chlapci na rameno.

„Dokud se nevrátíš, ponechám tvé místo neobsazené. Jestli zjistíš, že tohle povolání není pro tvůj žaludek, nikdy to nesmíš považovat za hanbu. Nikdy se nestyď, když něco zkusíš a neuspěješ, protože jen ten, kdo nic nedělá, nic nezkaží. Až se vrátíš, vyptám se tě na tvé

zážitky. Pak se rozhodnu, jak ti dále pomáhat uskutečnit tvé fantastické sny.“

Hafid se poklonil a obrátil se k odchodu, ale stařec ještě neskončil: „Synu, je jedno přikázání, které si teď, když začínáš nový život, musíš zapamatovat, měj ho neustále na paměti a překonáš i zdánlivě nepřekonatelné překážky.“

Hafid čekal. „Ano, pane?“

„Bude-li tvé odhodlání uspět dostatečně pevné, nikdy tě nepostihne neúspěch.“

Patros přistoupil těsně k mladíkovi. „Chápeš plný význam mých slov?“

„Ano, pane.“

„Tak mi je zopakuj.“

„Bude-li mé odhodlání uspět dostatečně pevné, nikdy mě nepostihne neúspěch.“

.....

Hafid byl už čtvrtý den v Betlémě a plášť byl stále ještě uvázaný na hřbetě jeho osla v jeskyni za hostincem.

„Proč lidé nikdy nevyslechnou, co říkám? Jak má člověk připoutat jejich pozornost? Proč zavírají dveře dřív, než stihnu říct pět slov? Proč je má řeč přestane bavit a oni odcházejí? Copak jsou v tomhle městě všichni chudí? Co jim mám povědět, když říkají, že se jim plášť líbí, ale že si ho nemohou dovolit? Co je to za strach, který se mě zmocní, když se přiblížím k zavřeným dveřím, a jak ho mám překonat? Žádám snad vyšší cenu, než ostatní trhovci?“

Zavrtěl hlavou, zklamaný svým neúspěchem. Možná to opravdu není život pro něho. Zachtělo se mu být zpátky u velbloudů. Pak však pomyslel na svou Lišu a Kalneáše, jejího přísného otce, a pochyby ho rychle opustily. Dnešní noc stráví opět v kopcích, aby ušetřil, a zítra plášť prodá. Určitě! A brzy se bude vracet na Olivetskou horu se stříbrem v měšci....

Tak opustil hlučný hostinec a zamířil k jeskyni a svému oslu. Ledový vzduch vyztužil trávu tenkou vrstvou jinovatky a jak šel, každé stéblo pod jeho sandály dotčeně praskalo. Hafid se rozhodl, že dnes večer do kopců nepojede. Místo toho přespí s oslem v jeskyni.

Mihotavé světlo vycházející z jeskyně ho přimělo přidat do kroku v obavě, zda uvnitř není zloděj. Rychle prošel otvorem ve vápencové stěně, připraven přemoci zločince a získat zpět svůj majetek. Avšak při pohledu, který se mu naskytl, napětí ihned povolilo.

Malá svíčka vtisknutá do štěrbin ve skalní stěně slabě ozařovala vousatého muže a mladou ženu, kteří se k sobě těsně choulili. Ve vyhloubeném kameni u jejich nohou, který obvykle uchovával potravu pro dobytek, leželo malé dítě. Hafid se v takových věcech příliš nevyznal, ale ze zvrátné a zarudlé pokožky dítěte pochopil, že je to novorozeně. Kromě hlavičky je celé zakrýval šat těch dvou, aby je ochránil před chladem.

Muž na Hafida kývl, žena si přisedla blíž k dítěti. Nikdo nepromluvil. Pak se žena zachvěla a Hafid si všiml, že ji tenký oděv jen nedostatečně chrání před vlhkostí v jeskyni. Znovu pohlédl na dítě. Okouzleně pozoroval, jak se malá pusinka otvírá a zavírá, skoro jako by se smála, a prostoupil ho zvláštní pocit. Z jakési neznámé příčiny si vzpomněl na Lišu. Žena se znovu zachvěla zimou a ten náhlý pohyb vytrhl Hafida ze snění.

Rádoby obchodník chvíli setrval v trapné nerozhodnosti a pak přistoupil k oslovi. Opatrně rozvázal uzly, otevřel balík a vytáhl z něj plášť. Rozbalil jej a pohládl látku. Ve světle svíčky zářila rudá barva a on si všiml značek Patrose a Toly na rubové straně. Kolikrát za poslední tři dny držel tenhle plášť v unavených rukou? Zdálo se mu, že zná každou část osnovy a každé vlákno. Byl to opravdu prvotřídní plášť. Při dobré péči vydrží člověku celý život.

Hafid zavřel oči a povzdychl si. Pak rychle přistoupil k rodince, poklekl na slámu vedle děťátka a

opatrně zdvihl ze žlabu nejprve rozedraný plášť jeho otce a pak i hábit jeho matky. Obojí podal nazpět majitelům. Jeho smělost je příliš ohromila, než aby se zmohli na odpověď. Pak rozložil vzácný plášť a něžně do něj spící dítě zabalil.

Když vyváděl osla z jeskyně, měl tvář ještě vlhkou od mateřského polibku té mladé ženy. Přímo nad ním zářila nejjasnější hvězda, jakou kdy spatřil. Vzhlížel k ní tak dlouho, dokud se mu oči nezalily slzami, a pak pobídl osla po pěšině, aby se vrátil ke karavaně tábořící na hoře.

Hafid jel pomalu se skloněnou hlavou a hvězdy, která před něj vrhala pruh světla, si dál nevšímal. Až příliš brzy se octl na stezce protínající Getsemanské zahrady. Sesedl a unaveně kráčel před oslem až ke karavaně. Ve světle přicházejícím shůry ji viděl jako ve dne a setkání, z něhož měl hrůzu, se rychle blížilo, protože spatřil Patrose, jak stojí před stanem a hledí na nebe. Zpozoroval Hafida téměř okamžitě.

Přiblížil se k mladíkovi a s bázňí v hlase se zeptal: „Přicházíš přímo z Betléma?“

„Ano, pane.“

„A nebojíš se, že ta hvězda půjde stále za tebou?“

„Ničeho jsem si nevšiml, pane.“

„Ty sis nevšiml? Od té doby, co jsem ji asi před dvěma hodinami poprvé spatřil vycházet nad Betlémem, nedokážu se odtud vzdálit. Barevnější a zářivější hvězdu jsem nikdy neviděl. Jak jsem ji pozoroval, začala se po nebi pohybovat a blížila se k naší karavaně. A teď, když je přímo nad námi, objevil ses ty, a ona se, při všech bozích, už nehýbá.“

Patros přistoupil s Hafidovi a zeptal se: „Nestalo se ti v Betlémě nic mimořádného?“

„Ne, pane.“

Stařec se zachmuřil, jako by usilovně přemýšlel. „Nikdy jsem neviděl noc, jako je tahle, ani

nezažil nic podobného!“

....Pak s Hafidem dlouho rozmlouval a vyptával se ho na jeho zážitky a pocity. Až ten se nakonec přiznal, že Patrosovo očekávání zklamal....

„Zklamal? Tomu nerozumím. Plášť jsi přece zpátky nepřivezl.“

Patros se musel naklonit dopředu, aby vůbec slyšel. Tak tiše mu Hafid vyprávěl o tom, co se seběhlo v jeskyni, o děťátku a o plášti. Když mladík hovořil, sklouzával Patrosův zrak stále k záři venku, jež nyní zalévala pozemek tábora. Zmatená tvář mu začala roztávat do úsměvu a ani si nevšiml, že chlapec skončil s vyprávěním a teď vzlyká.

„Můj synu, tahle výprava ti mnoho zisku nepřinesla. Ale mně ano. Hvězda, která tě následovala, mě vyléčila ze slepoty, k níž se nerad přiznávám. Vysvětlím ti to, až se vrátíme do Palmyry.“

.....

Necelé dva týdny poté, co se karavana vrátila do sídla v Palmyře, probudili Hafida a zavolali ho k Patrosovi. Spěchal do velitelské ložnice a rozpačitě stanul u veliké postele, ve které se její majitel skoro ztrácel.

Stařec si odkašlal: „Před mnoha lety, když jsem na tom byl ještě hůř, než ošetřovatel velbloudů, mi bylo dopřáno pomoci poutníkovi z Východu, kterého přepadli dva lupiči. Chtěl se mi odvděčit, ačkoli jsem nic nežádal. Přijal mě za vlastního a jednoho dne mi předal truhlici s pergamenovými svitky, které obsahují všechna tajemství a zásady nezbytné k tomu, aby se člověk stal v obchodování velmi úspěšným. Zároveň mi předal dopis, který jsem nesměl otevřít, až když budu mimo svůj současný domov. Dopis mi přikazoval, abych svitky nikomu nevydal a ani je s nikým nesdílel, dokud se mi jednoho dne nedostane zvláštního znamení, které mi prozradí, kdo byl vyvolen za jejich příštího majitele. Už jsem přestal věřit, že se toho dočkám, dokud ses nevrátil z Betléma. Když ses objevil pod zářivou hvězdou, která tě z Betléma následovala, poprvé mě napadlo, že jsi vyvoleným, jež má svitky dostat. Pak jsi mi pověděl, jak ses vzdal pláště, který pro tebe tolik znamenal a já jsem poznal, že mé dlouhé hledání skončilo.“

Konečně jsem našel majitele truhlice.“

Neznám lepší text, který by vystihoval vánoční atmosféru. A také lepší příběh, který ukazuje, jací jsme, když myslíme srdcem.

Jindra Svitáková

(výňatek z knihy Nejlepší obchodník na světě, Og Mandino, vydalo nakladatelství Pragma)